

PATRIK
OUŘEDNÍK

Europeana

Stručné dejiny 20. storočia

premedia

PATRIK
OUŘEDNÍK

Europeana

Stručné dejiny 20. storočia

premedia

Patrik Ouředník: Europeana

© Patrik Ouředník, 2001

Epilogue © Vlastimil Hárš, 2001

Translation © Miroslav Dacho, 2015

Slovak edition © Premedia Group, s.r.o.

ISBN 978-80-8159-208-9

Američania, ktorí v roku 1944 padli v Normandii, boli urastení chlapci a merali priemerne 173 cm, a keby sa uložili jeden za druhého, chodidlá k temenám hláv, merali by spolu 38 kilometrov. Aj Nemci boli urastení chlapci, a najurastenejší zo všetkých boli senegalskí strelci v prvej svetovej vojne, tí merali 176 cm, a tak ich posielali do prvej línie, aby sa ich Nemci zľakli. O prvej svetovej vojne sa hovorilo, že v nej ľudia padali ako semená, a ruskí komunisti neskôr vypočítali, koľko hnojiva vznikne z jedného kilometra mŕtvov a koľko ušetrí za drahé zahraničné hnojivo, keď použijú na hnojenie mŕtvol zradcov a zločincov. A Angličania vymysleli tanky a Nemci plyn, ktorému sa hovorilo yperit, pretože ho Nemci prvý raz použili pri meste Ypres, ale to vraj nebola pravda, a hovorilo sa mu aj horčica, pretože štípal v nose ako horčica z Dijonu, a to vraj bola pravda, a niektorí vojaci, ktorí sa po vojne vrátili domov, už nikdy nechceli jesť dijonskú horčicu. O prvej svetovej vojne sa hovorilo, že to bola vojna imperialistická, pretože Nemci mali pocit, že sú proti nim iné krajiny zaujaté a že im nechcú umožniť stať sa veľmocou a plniť nejaké dejinné poslanie. A väčšina ľudí v Európe, v Nemecku, v Rakúsku, vo Francúzsku, v Srbsku alebo v Bulharsku si myslela, že je to vojna nevyhnutná a spravodlivá a že zariadi na svete mier. Veľa ľudí si myslelo, že vojna oživuje v človeku cnosti, ktoré moderný priemyselný svet zatlačil do úzadia, lásku k vlasti, odvahu, obetavosť. A chudobní ľudia sa tešili, že pôjdu vlakom, a vidiečania sa tešili, že spoznajú veľké mestá a že zatelefonujú na okres-

*Angličania
vymysleli tanky*

*Pochodové
spevy*

nú poštu a nadiktujú telegram manželke, MÁM SA DOBRE, DÚFAM, ŽE SA MÁŠ TIEŽ DOBRE. Generáli sa tešili, že sa o nich bude písať v novinách, a ľudia z národnostných menšín mali radosť, že budú zdieľať vojnu s tými, ktorí hovorili bez prízvuku, a že s nimi budú spievať pochodové spevy a veselé odrhovačky. A všetci si mysleli, že budú doma na vinobranie alebo najneskôr na Vianoce.

*Nemci vynašli
plyn*

Niektorí historici neskôr hovorievali, že dvadsiate storočie sa začalo vlastne až v roku 1914, keď vypukla vojna, pretože to bola prvá vojna v dejinách, v ktorej sa zúčastnilo tak veľa krajín a v ktorej zomrelo tak veľa ľudí, a v ktorej lietali vzducholode a aeroplány a bombardovali mierové územia a mestá a civilné obyvateľstvo a ponorky potápali lode a delá strieľali padáčikom desať alebo dvanásť kilometrov ďaleko. A Nemci vynašli plyn a Angličania tanky a vedci vynašli izotopy a všeobecnú teóriu relativity, podľa ktorej nič nebolo metafyzické, ale relatívne. A keď senegalskí strelci videli prvý raz lietadlo, mysleli si, že je to skrotený vták, a jeden senegalský vojak vrezával z mŕtvych koní kusy mäsa a hádzal ich čo najďalej od seba, aby lietadlá odlákal. A vojaci nosili zelené a maskovacie uniformy, pretože nechceli, aby ich nepriateľ videl, a to bolo moderné, pretože počas predošlých vojen nosili vojaci veľmi farebné uniformy, aby ich bolo vidieť z diaľky. A vo vzduchu lietali vzducholode a aeroplány a kone sa preto veľmi plašili. A spisovatelia a básnici hľadali spôsob, ako to najlepšie vyjadriť, a v roku 1916 vymysleli dadaizmus, pretože sa im to všetko videlo byť šialené. A v Rusku vymysleli revolúciu. A vojaci nosili na krku alebo na zápästí známku so svojím menom a číslom pluku, aby sa vedelo, kto je kto a kam poslať sústrastný te-

legram, ale keď im výbuch odtrhol hlavu alebo ruku a známka sa stratila, vojenský štáb vyhlásil, že to boli neznámi vojaci, a vo väčšine hlavných miest im zriadili večný plameň, aby sa na nich nezabudlo, pretože oheň udržuje pamäť niečoho dávneho. A Francúzov, ktorí padli, bolo celkovo 2 681 kilometrov, a Angličanov, ktorí padli, bolo 1 547 kilometrov, a Nemcov, ktorí padli, bolo 3 010 kilometrov pri priemernej dĺžke mŕtvoly 172 centimetrov. A dohromady na celom svete padlo 15 508 kilometrov vojakov. A v roku 1918 sa rozšírila po celom svete chrípka, ktorej sa hovorilo španielska, a ktorá zabila vyše dvadsať miliónov ľudí. Pacifisti a antimilitaristi neskôr hovorili, že to boli tiež obeť vojny, pretože vojaci aj civilné obyvateľstvo žili v zlých hygienických podmienkach, ale epidemiológovia hovorili, že chrípka zabila viac ľudí v krajinách, kde nebola vojna, na tichomorských ostrovoch, v Indii alebo v Spojených štátoch, a anarchisti hovorili, že tak je to v poriadku, pretože svet je prehnitý a speje ku skaze.

Svet speje ku skaze

Ale iní historici hovorili, že dvadsiate storočie sa začalo v skutočnosti skôr, že na jeho začiatku bola priemyselná revolúcia, ktorá narušila tradičný svet, a že za všetko môžu lokomotívy a parníky. Ale iní zase hovorili, že dvadsiate storočie sa začalo, keď sa zistilo, že ľudia pochádzajú z opíc, a niektorí ľudia hovorili, že pochádzajú z opíc menej ako iní, pretože rýchlejšie pokročili vo vývoji. Potom začali ľudia porovnávať jazyky a premýšľať, kto má najvyššie jazyk a kto je najďalej v civilizačnom procese. Väčšinou sa usudzovalo, že Francúzi, pretože vo Francúzsku sa diali rôzne zaujímavé veci a Francúzi vedeli konverzovať a používali konjunktívy a predminulé kondicionály a usmievali sa zvodne

Civilizačný proces

na ženy a ženy tancovali kankán a maliari vymýšľali impresie. Nemci však hovorili, že pravá civilizácia má byť jednoduchá a má mať blízko k ľudu a oni že vymysleli romantizmus, a veľa nemeckých básnikov písalo o láske a údoliami sa valila hmla. Nemci hovorili, že prirodzenými nositeľmi európskej civilizácie sú oni, pretože vedia bojovať a obchodovať, ale aj organizovať družné zábavy. A Francúzi že sú namyslení a Angličania nafúkaní a Slovania že nemajú poriadny jazyk a jazyk že je duša národa a Slovania žiadny národ ani štát nepotrebujú, pretože by im to len pomotalo hlavu. A Slovania zase hovorili, že to nie je pravda, že v skutočnosti majú jazyk, ktorý je zo všetkých najstarší, a že sa to dá ľahko dokázať. A Nemci hovorili Francúzom ČERVOŽRÚTI a Francúzi hovorili Nemcom KAPUSTNÉ HLAVY. A Rusi hovorili, že celá Európa je v úpadku a že katolíci a protestanti Európu úplne pokazili, a navrhovali, že vyženú Turkov z Carihradu a potom že pripoja Európu k Rusku, aby bola zachránená viera.

*Európa
v úpadku*

Prvej svetovej vojne sa hovorilo aj zákopová, pretože po pár mesiacoch front znehybnel a vojaci sa ukryli v rozbahnených zákopoch a v noci alebo na svitaní vyrážali do útokov, ktorými chceli dobyť dvadsať alebo tridsať alebo päťdesiat metrov nepriateľského územia. A nosili zelené a maskovacie uniformy a navzájom sa bombardovali a strieľali po sebe. Nemci mali mínometry a Francúzi delá a mohli tak na seba páliť padáčikom. Keď nejaký oddiel vyrážil do útoku, vojaci museli preskakovať iné zákopy a prestrihávať sa cez ostnaté drôty a dávať pozor na míny a nepriateľ na nich strieľal z guľometu. A v tých zákopoch trávili vojaci celé mesiace a roky a nudili sa a báli a hrali karty a dávali zákopom a chodbám rôzne názvy.

*Vojaci po
sebe páľili
padáčikom*

Francúzi vymysleli názvy U SLIMÁKOV, NÁMESTIE OPERY, SMOLA, U DEZERTÉRA, NENÁVIŠŤ, HLAVOLAM, a Nemci zase názvy GRETCHEN, BRUNHILDA, TUČNÁ BERTA a KRVAVNICA. Nemci hovorili, že Francúzi sú namyslení, a Francúzi hovorili, že Nemci sú necivilizovaní. A už si nemysleli, že sa na Vianoce vrátia domov, a cítili sa opustení a nemilovaní. Z vojenských štábov prichádzali správy, že vojna sa chýli ku koncu a že netreba podliehať pocitom márnosti a neklesať na duchu a byť trpezlivý a pozitívny, a v roku 1917 písal jeden taliansky vojak v liste svojej sestre CÍTIM, ŽE TO, ČO VO MNE BOLO DOBRÉ, MA POSTUPNE OPŮŠŤA, A ZDÁ SA MI, ŽE SOM ZO DŇA NA DEŇ POZITÍVNEJŠÍ. A veľkou lekárskou záhadou sa stalo, že v tých zákopoch nevypukol mor, pretože tam s vojakmi žili krysy a žrali mŕtvolu a živých hrýzli do prstov a do nosa. Vo vojenských štáboch sa báli, že vypukne mor a nepriateľovi to umožní dobyť obranné pozície, a tak bola vypísaná odmena za každú zabitú krysu, a vojaci strieľali do krys a odrezávali im chvostíky, aby mali corpus delicti, a večer ich odovzdávali špeciálnemu poverencovi, ktorý ich spočítal a povedal, koľko kto zarobil, ale peniaze nikdy neprišli, pretože na ne nebol vyčlenený fond. S vojakmi žili aj vši. Niekedy, keď vojaci striehli v noci na nepriateľa, započuli, ako sa nepriateľský vojak škriabe, a vedeli podľa toho, kde sa schováva, a strieľali tým smerom a hádzali granáty. Vši však neubúdalo, ani nepriateľov.

Tučná Berta

*Keď vojaci
strieľali*

V dvadsiatom storočí došlo k odklonu od tradičného náboženstva, pretože keď ľudia zistili, že pochádzajú z opíc a že môžu cestovať vlakom a telefonovať a potápať sa v ponorke, začali sa od náboženstva odkláňať a chodili čím ďalej, tým menej do kostola

Pozitivismus

a hovorili, že žiadny pánboh neexistuje a náboženstvo že udržuje ľud v nevedomosti a temnotách a oni že sú za pozitivismus. Pozitivismus bola filozofická doktrína, ktorá hlásala, že ľudská súdnosť a porozumenie javom sú výslednicami prírodných a sociálnych vied a že za pravdu možno prijať len to, čo je vedecky overiteľné, a metafyzika že je konina. Pozitivistu neverili na žiadneho pánaboha, aj keď niektorí spočiatku hovorili, že je možné, že existuje nejaké vyššie súcno, to že je vedecky prípustné, aj keď sa to nedá overiť. Ale vedci hovorili, že život je len výsledok súhry okolností, a poriadok že vznikol z chaosu, a neverili na stvorenie sveta tak, ako k nemu došlo podľa kresťanskej tradície pred šesťtisíc rokmi. A astrofyzici hovorili, že všetko je len vec kvarkov a atómov a plynov a vesmír že je starý dvanásť až pätnásť miliárd rokov, a že sa neustále zväčšuje, ale nevedeli, či sa bude zväčšovať navždy, alebo sa jedného dňa začne zase zmršťovať, alebo či napríklad nevybuchne. Veriaci ľudia hovorili, že človek je možno z opíc a kvarkov a atómov a plynov, ale to že na veci nič nemení, pretože niekto musel stvoriť opice a kvarky. A že tak nezáleží na tom, či vesmír vznikol pred šesťtisíc rokmi alebo pred pätnástimi miliardami rokov, pretože je dôležité, čo bolo predtým, a na to že veda nestačí. Astrofyzici hovorili, že predtým nebolo nič, a veriaci hovorili, že práve tak je to napísané v biblii. Postupom času stratil pozitivismus príťažlivosť, pretože ľudia nevedeli, čo si majú počať s pokrokom a ponorkami a atómovou bombou, a začali uvažovať, či by predsa len nemohli dosiahnuť nejakú transcenciu. A niektorí vedci hovorili, že vedecké bádanie pánaboha vôbec nevyvracia, a že aj keď veda nemôže podať nezvratný dôkaz o existencii božieho alebo vyššieho jestvo-

*Poriadok
vznikol
z chaosu*

vania, môže pripraviť pôdu pre vedecky podloženú odpoveď na ľudské otázky, totiž že zmysel života a božia myseľ je vlastne jedno a to isté. A filozofi uvažovali, či by pánboh nemohol existovať aspoň virtuálne, čo by však bol oxymoron.

*Virtuálna
realita*

Na konci devätnásteho storočia čakali ľudia v mestách na nové storočie dosť netrpezlivo, pretože mali pocit, že devätnáste storočie naznačilo cesty, ktorými sa ľudstvo bude uberať. A v budúcnosti že budú všetci telefonovať a cestovať parníkmi a prepravovať sa metrom a jazdiť na pohyblivých schodoch s pohyblivými držadlami a kúriť kvalitným uhlím a kúpať sa napríklad aj raz týždenne. A elektromagnetický telegraf a bezdrôtová telefónia že budú prenášať ľudské myšlienky a túžby rýchlosťou blesku naprieč priestorom a umožnia ľudskému spoločenstvu dosiahnuť harmóniu a žiť v mieri a v jednote. A veľkou udalosťou sa stala Svetová výstava v Paríži v roku 1900, ktorá na prahu nového veku oslavovala budúcnosť a cesty, ktorými sa ľudstvo bude uberať, a návštevníci jazdili na pohyblivom chodníku a obdivovali vynálezy a čudovali sa novým umeleckým smerom. A mysleli si, že dvadsiate storočie dá zbohom biede a drine a že možnosti, ktoré ponúka elektrina, prekonajú aj tie najfantastickejšie sny. A všetci že budú mať sociálne zabezpečenie a týždeň platenej dovolenky. A ľudia že budú žiť pohodlne a hygienicky a demokraticky a že aj ženy budú chodiť k voľbám a voliť politických zástupcov. A tešili sa na dvadsiate storočie a hovorili, že je to pre ľudstvo nová príležitosť a že sa musíme poučiť z chýb minulosti. Ženy začali voliť v roku 1906 vo Fínsku a v roku 1913 v Nórsku a v roku 1915 v Dánsku atď. a postupom času chceli aj študovať a maturo-

*Na prahu
nového veku*

*Poučiť sa z chýb
minulosti*

*Ženy sú ľudské
bytosti*

*Vynález
antikoncepcie*

vať a robiť politiku a vedu a bojovať v armádach za spravodlivý mier. Väčšina mužov s požiadavkami žien nie celkom súhlasila a domnievala sa, že ženy majú zmysel najmä pre rodinný život a drobné práce v domácnosti a muži že zase majú vyvinutejší zmysel pre organizáciu spoločnosti a abstraktné myslenie a život v kolektíve a družnú zábavu. A v niektorých demokratických krajinách sa uzákonilo, že v parlamente musí byť rovnaký počet mužov a žien, ale niektoré ženy hovorili, že to nie je demokratické, pretože ženy sú predovšetkým ľudské bytosti. A že nie je spravodlivé, aby len rodili deti a prali plienky a tak pod. a čakali, kým príde manžel s výplatom. A niektorí muži hovorili, že by chceli byť radšej doma a prať plienky a tak pod. a nechodiť už do práce, a vo Švédsku, kde bola silná sociálna politika, bolo mnoho mužov, ktorí dostávali peniaze za to, že ich manželky chodia do práce. A podľa rôznych výskumov sa veľa ľudí domnievalo, že najväčšou udalosťou storočia bol vynález antikoncepcie, pretože ženy tak mohli súložiť, kedy sa im zachcelo, a nemuseli sa báť, že otehotnejú, a to im umožnilo dosiahnuť sexuálnu nezávislosť a rovnako aj ekonomickú nezávislosť, pretože sa mohli lepšie uchádzať o rôzne dôležité zamestnania, a už neomdliovali, keď uvideli myš, pretože prestali podliehať maskulínnym stereotypom o ženách. Sociológovia hovorili, že tradičný model ženy je v západnej spoločnosti nenávratne prekonaný, pretože ženy, ktoré celé storočia podliehali naturálnemu poriadku, vstúpili vďaka antikoncepcii do kontraktuálneho poriadku. A že emancipácia žien je vlastne paradoxom donucovacej slobody, pretože ženy majú čím ďalej viac zodpovednosti a povinností a aj to, čo sa skôr vnímalo ako veľké sociálne výdobytky a privilégia žien, zákaz nočných zmien

a materská dovolenka atď., dnes ženy považujú za formu útlaku.

Na konci dvadsiateho storočia ľudia presne nevedeli, či majú oslavovať začiatok nového tisícročia v roku 2000 alebo až 2001. Pre ľudí, ktorí čakali na koniec sveta, to bolo dôležité, ale väčšina ľudí na koniec sveta neverila a bolo im to fuk. Iní ľudia čakali na koniec sveta, ale mysleli si, že nastane v nejaký celkom obyčajný deň. A niektorí kresťania hovorili, že v skutočnosti je aj tak už rok 2004, pretože Ježiš sa narodil o štyri roky skôr, ako sa traduje. A podľa židovského kalendára bol už rok 5760 a podľa musulmanského kalendára bol iba rok 1419 a aj podľa juliánskeho kalendára bolo menej než podľa gregoriánskeho, a práve preto v roku 1917 vypukla Októbrová revolúcia až v novembri. A budhistom to bolo tiež fuk, pretože podľa budhistického kalendára bol rok 2542 budhashakarajanskej éry a budhisti boli skôr zvedaví, čím budú v budúcom živote, žabou alebo mačiakom a tak pod. Budhizmus a taoizmus si v dvadsiatom storočí získali v Európe mnoho prívržencov, ktorí bili na gongy a dýchali bránicou a hovorili o jine a jangu a písali mystické knihy a hovorili, že svet je plný záhad, ale len zdanlivo, pretože v skutočnosti je všetko harmonické. A keď niekto zažil záhadu, napísal o nej knihu, pretože nastala mediálna epocha a každý chcel napísať nejakú knihu. A skôr ako konca sveta sa ľudia báli teroristických atentátov a havárie elektronických systémov, ktoré by vyradili z prevádzky televízory a videá a mikrovlnné rúry a bankomaty a letiská a diaľničné návestia a semaforey v mestách a výťahy v novostavbách. Atentáty sa v dvadsiatom storočí veľmi rozmnožili, pretože to bol spôsob, ako dať najavo, že niekto s niečím

Koniec sveta

Jin a jang

Havária

hlboko nesúhlasí, a najznámejší bol atentát, spáchaný v Sarajeve v roku 1914 na rakúskeho následníka trónu, ktorý vyvolal prvú svetovú vojnu a tým aj dvadsiate storočie. Havárii elektronických systémov, pred ktorou odborníci varovali občanov, sa hovorilo MILLENNIUM BUG, a mohlo k nej dôjsť 31. 12. 99 o polnoci, keď sa letopočet menil na 1. 1. 00, pretože väčšina aplikácií v informatike používala dvojciferný letopočet a hrozilo nebezpečenstvo, že elektronické systémy budú rok 2000 identifikovať ako rok 1900, ako by sa dvadsiate storočie a atentát na rakúskeho následníka trónu nikdy neodohrali.

*Veľa mužov
bojovalo*

Počas prvej svetovej vojny vznikla aj vojnová propaganda, pretože vojna bola všade, aj tam, kde sa nebojovalo, a aby sa skončila pred Vianocami, museli sa ľudia vedieť obetovať a prijímať to s odhodlaním. A veľa mužov bojovalo na frontoch a ženy za nich museli pracovať v továrňach a verejnej doprave a pod. a ministerstvá osvety vymýšľali plagáty, ktoré sa obracali na civilné obyvateľstvo. A rakúske ženy na plagátoch hovorili WIR HALTEN DURCH! A britské ženy na plagátoch hovorili WOMEN OF BRITAIN SAY – GO! a maďarské ženy na plagátoch hovorili HA MAJD EGYSZER MINDNYAJAN VISSZAJOENNEK! a talianske ženy na plagátoch hovorili SEMPRE AVANTI! a francúzske ženy na plagátoch hovorili ILS SONT BRAVES, NOS GARS! a americké ženy na plagátoch volali GEE! I WISH I WERE A MAN! I'D JOIN THE NAVY! A to všetko znamenalo Nedáme sa, vpred, raz sa nám vrátia, stále vpred, naši chlapi sú nebojáci, ej, keby som tak bola muž, hneď by som sa stala námorníkom. Čoskoro sa na plagátoch začali objavovať aj deti a na jednom anglickom plagáte bolo namaľované vajce, z ktorého vyliezalo

Vpred

batola s puškou a bajonetom a pýtalo sa JE TU EŠTE NEJAKÝ FRIC? A na ministerstvách osvety premýšľali, ako najlepšie prispieť ku konečnému víťazstvu. A Nemci hovorili, že Francúzi jedia žaby a Rusi malé deti, a Francúzi hovorili, že Nemci jedia malé deti a držky. Ženy tiež posielali neznámym vojakom na front balíčky a listy a vojaci im odpovedali a chceli vedieť, koľko majú rokov. Niekedy sa stávalo, že kým prišiel list, vojak zahynul, a veliteľ potom hľadal vo svojom mužstve niekoho, komu nikto nepísal a kto mal rovnaké krstné meno. Ženy posielali listy a pracovali v zbrojovkách a vyrábali bomby a bojové plyny. V Anglicku pracoval v zbrojovkách milión žien a z nich ich v priemere 18 denne osleplo a iné zomierali na otravu plynom. Ženy, ktoré pracovali v zbrojovkách, mali oranžové vlasy a žltú tvár a ľudia ich volali kanáriky. A lekári usudzovali, že dve tretiny z nich budú po vojne neplodné. Bojové plyny sa používali na demoralizáciu nepriateľských vojakov, ale preraziť nepriateľské línie plyn neumožňoval. A vojaci, ktorí si nestačili nasadiť plynovú masku, sa správali, ako keby sa topili. Tí, čo vedeli kraulovať, robili pohyby ako pri kraule, a tí, čo nevedeli kraulovať, plávali prsia alebo psíčka. A snažili sa z plynu vyplávať von, niekam, kde by mohli dýchať.

*Tí, čo vedeli
kraulovať*

Pred prvou svetovou vojnou si ľudia v mestách svietili petrolejkami a na vidieku sviečkami a kúrili si uhlím alebo drevom, ale netrvalo dlho a do miest začala prenikať elektrina, vďaka ktorej sa v novom storočí mali uskutočniť aj tie najbláznivejšie sny. Ľudia na vidieku sa spočiatku elektriny báli a nevedeli ani, na čo by im mohla byť dobrá, pretože rádio alebo gramofón mal len málokto. Až po druhej svetovej vojne, keď sa začali vyrábať chladničky

*Na čo je
elektrina*

a práčky a žmýkačky a televízory, si ľudia na vidieku povedali, že budú počúvať rádio a pozeráť televíziu, aby vedeli, čo sa deje v mestách, a žiadali vládu, aby ich elektrifikovala. Inžinieri hovorili rádiu bezdrôtová telefónia, a niektorí starí ľudia si mysleli, že rádio je ako telefón a že majú predplatené, aby im niekto telefonoval a hovoril im, kde vypukla vojna. A keď prvý raz pozerali televíziu, mysleli si, že je to ako kinetoskop, ktorý videli na výstavnom veľtrhu, a že niekto v dome, nevesta alebo vnuk, zo žartu točí vo vedľajšej miestnosti kľukou. Niektorí starí ľudia mali tiež vo zvyku odpovedať na otázky, ktoré dávali televízni alebo rozhlasoví moderátori, keď napríklad niekto v televízii alebo v rozhlase povedal A ČO MYSLÍTE, AKO TO DOPADLO?, povedali TO TEDA NAOZAJ NEVIEM, alebo keď v televízii alebo v rozhlase povedali A AKÉ BUDE ZAJTRA POČASIE?, povedali MALO BY UŽ KONEČNE ZAPRŠAŤ, INAK BUDE S ÚRODOU ZLE. Veľké úspechy sa dosiahli aj v oblasti hygieny, pretože pred prvou svetovou vojnou sa ľudia kúpali málokedy, a keď, tak celá rodina v jednej kadi alebo celá rodina a susedia a tak pod. Bohatí ľudia v mestách mali vlastnú vaňu a postupom času aj prívod teplej vody. Ale iní ľudia z miest a vidieka sa dlho teplej vody báli, pretože si mysleli, že v nej sú mikróby. Nevedeli presne, čo to sú mikróby, ale predstavovali si ich ako niečo, čo do zdravého života nepatrí. A lekári robili osvetu, aby osvietili ľud, a vysvetľovali, že v teplej vode nie je viac mikróbov ako v studenej, aj keď tak celkom jasné to zase nie je. Tak sa pomaly docielilo to, že sa ľudia začali kúpať aj na vidieku pravidelne raz za mesiac, raz za štrnásť dní alebo aj raz za týždeň. A na konci storočia sa ľudia vo vyspelých krajinách kúpali a sprchovali dvakrát denne alebo aj častejšie,

*Lekári
vykonávali
osvetu*

a všetci mali splachovacie záchody a trhací toaletný papier. Trhací toaletný papier vymyslel jeden Švajčiar pracujúci v papierenskom priemysle v roku 1901, v deň, keď švajčiarska vláda vydala Taliansku anarchistu, ktorý bol podozrivý z atentátu na talianskeho kráľa, a v novinách sa písalo, že je to nenápadný, ale dôležitý vynález. A v roku 1914 vymyslela jedna Francúzka podprsenku a v novinách sa písalo, že vynález podprsenky umožní nový život ženám, ktoré túžia po športovejšom a modernejšom živote, a zánik korzetu že ilustruje koniec starého sveta, ktorý bol akoby zošňurovaný rôznymi predsudkami. A v roku 1935 vymysleli Američania podprsenku s vypchatými košíkmi pre ženy, ktoré mali malé prsia. A v roku 1968, keď ženy manifestovali v západných mestách za svoje práva, sťahovali si naschvál podprsenky pred novinármi, aby vyjadrili, že práva majú byť rovnaké pre mužov aj ženy. A spotreba vody na jedného obyvateľa stúpila z desiatich litrov denne na dvestopäťnásť a na celom svete klesala hladina spodných vôd a hrozilo nebezpečenstvo, že o päťdesiat alebo sto rokov začne voda chýbať.

*Vynález
podprsenky*

*Hladina
spodných vôd
klesá*

V prvom roku alebo roku a pol vojny sa niekedy stávalo, že vojaci na seba prestali strieľať a na niekoľko hodín zavládlo nevyhlásené prímerie, a vojaci sa správali takmer ako by nebola vojna. Pri Vauquois mali nemeckí vojaci vycvičeného psa, ktorý behal od nemeckých línii k anglickým a zase naspäť a nosil chlieb a cigarety a čokoládu a koňak. Nemci mali cigarety a čokoládu, ale nemali chlieb ani koňak, a Angličania mali chleba a koňaku dosť, ale cigariet málo. A pri Predazze rakúski vojaci vyslali k Talianom kocúra s kartičkou, na ktorej bolo napísané POSIELAME VÁM NÁŠHO KOCÚRA S CIGAROU.

*Vojaci spievali
koleďy*

Cigaru mal kocúr priviazanú kúskom povrázka na chrbte. A Taliani vyfajčili cigaru a kocúra zabili a zjedli. A pri Carency na Štedrý deň v roku 1914 spievali nemeckí a francúzski vojaci spoločne koleďy a pripíjali si na zdravie a pokrikovali na seba vtipy. A Nemci volali na Francúzov, či je pravda, že jedia žaby, a Francúzi sa pýtali Nemcov, či je pravda, že po pive rastú fúzy. Vo vojenských štáboch sa nevyhlásené prímeria tolerovali, pretože to bol spôsob, ako nechať vojakov odpočinúť si a ušetriť na dovolenkách. A neskôr na nemeckom vrchnom veliteľstve usúdili, že by bola škoda nevyužiť nevyhlásené prímeria v záujme spravodlivej propagandy a informovanosti nepriateľa, a začali tlačiť letáky a pohľadnice, ktoré potom nemeckí vojaci posielali cez mίνové polia spolu s cigaretami. Na letákoch sa uvádzalo, že Angličania pomáhajú Francúzom len naoko, alebo že východný front už neexistuje a ruská armáda že bola zahnaná za Ural. A na pohľadniciach boli odfotoγραφovaní francúzski vojaci, ktorí padli do nemeckého zajatia, a všetci mali opálené tváre a čisté uniformy.

Nový človek

Boli aj ľudia, ktorí sa na dvadsiate prvé storočie tešili a hovorili, že je to pre ľudstvo nová príležitosť a že sa musíme poučiť z chýb minulosti a vytvoriť nového človeka, ktorý bude lepšie zodpovedať novej dobe. A že keď sa ľudia poučia z chýb minulosti, nebudú už žiadne vojny a choroby a povodne a zemetrasenia a hladomory a totalitné režimy, pretože nový človek bude dynamický a tolerantný a pozitívny. O dvadsiatom storočí sa hovorilo, že bolo v ľudských dejinách najvražednejšie, a tí, ktorí sa tešili na dvadsiate prvé, hovorili, že tak či onak to nemôže byť horšie, ale iní zase hovorili, že horšie môže byť vždy, alebo aspoň

rovnako zle. Niektorí ľudia, ktorí čítali bibliu, hovorili, že ľudstvo je nepoučiteľné a že v biblii je všetko zapísané v anagramoch a permutáciách, že sa tam napríklad píše, na koho kedy kto spácha atentát a kde kedy padne vláda a vypukne vojna a kto kde bude prezident a že tam je napísané napríklad POL MILIÓNA PADLÝCH PRI VERDUNE alebo CYKLÓN B alebo CHOROBA AIDS alebo PÁD KOMUNIZMU V RUSKU a všetky dátumy a podrobnosti, skrátka všetko, čo sa stalo a stane, ale že sa to nedá vedieť dopredu, pretože nevieme, čo vlastne hľadáme, a keby sme vedeli, čo hľadáme, všetko by sme tam našli včas, ale potom by sa to zase nestalo a nemohlo by tam nič byť. Hovorili, že to môže znieť čudne, keď tomu niekto nerozumie, ale oni že to odhalili. A niektorí hovorili, že koniec sveta bude veľmi skoro, a iní, že až po istom čase. A antropológovia hovorili, že koniec sveta je pre život jednotlivca a pre spoločnosť dôležitý element, pretože umožňuje evakuovať strach a agresivitu a zmieriť sa s vlastnou smrťou. A psychológovia hovorili, že je dôležité, aby si individuum mohlo vybiť agresivitu a že najlepšie je súťažne športovať, pretože si všetci vybijú agresivitu a mŕtvych je pritom omnoho menej ako vo vojne.

Koniec sveta

Psychológovia hovorili, čo je dôležité

V nemeckej armáde bojovalo v roku 1944 a 1945 pol milióna žien, a niektoré pracovali v špeciálnych odmínovacích oddieloch, aby nemeckí vojaci mali kadiaľ ustupovať, a ďalšie zostreľovali nepriateľské lietadlá, ktoré bombardovali nemecké mestá. A štyri milióny žien pracovali v civilnej obrane a vyťahovali mŕtvolky z trosiek rozbombardovaných domov a odvážali ich do hromadných hrobov, aby nevy pukol mor. A v niektorých mestách pre ženy robili špeciálne kurzy spaľovania mŕtvol. Kurzy trvali štyri

Bombardovanie miest